

Mangalın alevi onlarının alınteri

Bazı aileler için odun kömürü, pazar günlerini renklendiren pikniğin bir parçasıdır. Onlar odun kömüründe pişirdikleri etlerle mangal keyfi yaşarken mevsimlik ocak işçileri ise odun kömürüne aylarca emek vererek ekmek paralarını kazanıyorlar. Bu işçiler, odun kömürü kullandıkları bir pazar gününün sonunda evlerine de dönmüyorlar, evlerinden uzakta aylarca bir çadırda yaşıyorlar. Mangal yakmak bir yana dursun temel ihtiyaçlarını bile karşılayamıyorlar. Mevsimlik ocak işçilerinin oldukça çileli bir hayatı var. Mardin, Şanlıurfa ve Adana gibi Türkiye'nin farklı illerinden gelip Kızılcahamam köylerine yerleşen mevsimlik ocak işçileri, meşe odunundan odun kömürü üretiyor. Evlerinden uzakta dağın başına kendi imkanlarıyla kurdukları çadırlarda zor şartlar altında yaşıyorlar. Temel ihtiyaçlarını karşılamak için Kızılcahamam merkezine gitmek zorunda kalan aileler, tam anlamıyla ihtiyaçlarını karşılayamıyor. Ocağın yanmasıyla birlikte yayılan zehirli duman ve toz, işçilerin bronşit ve astım hastalığına yakalanmalarına neden oluyor. İşçiler, ocak başında 24 saat nöbet tutarak çalışıyor. Mevsimlik ocak işçiliğinde yükün en ağır kısmını sırtında taşıyan kadınlar oluyor. Çünkü kadınlr, hem ocak başında çalışıyor hem de çadırda yemek, bulaşık ve çamaşır gibi ev işleri yapıyor. İlkbahar aylarında Kızılcahamam'a gelen işçiler, Ocak ayı başında memleketlerine dönüyor.

Saatler süren zorlu yolculuk

Kızılcahamam'a gidebilmek için Atatürk Kültür Merkezi yakınlarından kalkan minibüslerden birine biniyoruz. Şoföre Kargasekmez Mekvii'nden geçip geçmediğini soruyoruz. "Evet, geçiyor" yanıtını aldıktan sonra gönül rahatlığı ile yola koyuluyoruz. 1.5 saat süren yolculuktan sonra Kargasekmez Mekvii'ne varıyoruz. Yolun sol tarafında "Orman İşletme Müdürlüğü" yazan tabela gözümüze çarpıyor. Orman İşletme Müdürlüğü bünyesinde çalışan mevsimlik ocak işçileri hakkında bilgi alabilmek için kapılarını açıyoruz. Görevlilere, farklı illerden gelip Kızılcahamam'ın krsalında çalışan mevsimlik ocak işçileri ile görüşmek istediğimizi söylüyoruz. Görevliler, buranın Orman İşletme

Müdürlüğü'ne bağlı odun deposu olduğunu ifade ediyor. Kızılcahamam girişinde bulunan Orman İşletme Müdürlüğü ile görüşmemiz gerektiğini belirtiyorlar. Kargasekmez Mekvii'nden Kızılcahamam'a gidebilmek için tekrar ana caddeye çıkıyoruz. 10-15 dakika bekledikten sonra toplu taşıma araçlarının sık geçmediğini fark ediyoruz. Vakit kaybetmemek için geçen araçları durdurmaya çalışıyoruz. Nihayet bir araç duruyor. Araç sahibine Kızılcahamam girişindeki Orman İşletme Müdürlüğü'ne gitmek istediğimizi anlatıyoruz. Araç sahibi, "Ben de o tarafa gidiyorum. Sizi bırakabilirim" diyor ve bizi aracına kabul ediyor. 20 dakikalık bir yolculuktan sonra Kızılcahamam'da ulaşıyoruz. Kızılcahamam sakinlerine Orman İşletme Müdürlüğü'nün nerede olduğunu soruyoruz. Tarif edilen yolda 15 dakika yürüdükten sonra Orman İşletme Müdürlüğü'nü buluyoruz. Bir yetkili ile görüşüyoruz ve ona Gazete Gazi'den geldiğimizi, mevsimlik ocak işçileri ile röportaj yapmak istediğimizi anlatıyoruz.

Mangal yakmak için kullanılan odun kömürünü üretmek üzere Türkiye'nin farklı illerinden Ankara'ya gelen mevsimlik ocak işçileri, Kızılcahamam'ın köylerine yerleşiyor. Dağın başına kurulan çadırlarda konaklayan ocak işçileri, zor yaşam koşullarına göğüs geriyor. Temel ihtiyaçlarını karşılayamayan işçiler, zehirli duman ve tozdan etkilendikleri için sağlık sorunları yaşıyor. Memleketlerinden ve evlerinden uzakta gecelerini gündüzlerine katarak aylarca çalışan işçileri özlem duygusu yıpratıyor. İlkbahar aylarında Kızılcahamam'a gelen aileler, kışın tekrar evlerine dönüyor.

Yetkili, "Genel müdür geleceği için müsait değiliz, yardımcı olamayız" diyor ama ısrarımız sonucunda bize yardımcı olmaya karar veriyorlar. Gerekli izinler alındıktan sonra orada görevli ormancı Nevzat Parmaksız bize refakat ediyor. Araca bindikten sonra Nevzat Amca'ya nereye gideceğimizi soruyorum, Kızılcahamam'a bağlı Demirciören Köyü'ndeki ocak işçilerinin yanına gideceğimizi söylüyor. 20 dakikalık bir yolculuktan sonra patika bir yola giriyor ve ocakların ve çadırların bulunduğu dağlık bölgeye ulaşıyoruz. Ocaklar ile ailelerin kaldığı çadırlar arasında 100 metrelik bir mesafe var. Aileler, ocaklardan yayılan zehirli duman ve tozdan daha fazla etki-

lenmemek için çadırları uzak bir alana kuruyor. Siyah kum yığınlarının, çatılı meşe ağaçlarının ve kömür çuvallarının bulunduğu ocak alanına geçiyoruz. Yanan ocaklardan tüten duman, havayı bir toz bulutu gibi kaplıyor. Ağır is kokusu genzimizi ve gözümüzü yakıyor. Ocak başında çalışan işçilerin birbirleriyle konuşmaları ve yardımlaşmaları gözümüze çarpıyor. Kömür karası yorgun yüzler içten bir gülümseme ile bizi karşılıyor.

Ocak başında 24 saat nöbette

Tüten ocağa toprak atmakla meşgul olan Mehmet Sıddık Dağlı'nın yanına gidiyoruz. Mehmet Sıddık Dağlı, 2 yıldır mevsimlik ocak işçiliği yaptığını söylü-

Bir çadırın kapı eşiğinde bekleyen Pakize Alış bizi çadırına davet ediyor. İçeri girdiğimizde yanan sobanın sıcaklığı yüzümüze vuruyor. Sobanın yanında üst üste yığılmış odunlar var. Sobanın üzerindeki su dolu ibrik kaynıyor. Özenle dizilmiş yorgan, yastık ve döşeklerin üstü renkli örtülerle kaplı.

SAVFA TASARIM: Abdullah SARICA

yor. Dağlı, Kızılcahamam'a eşi ve kardeşi ile birlikte Mardin'den geldiklerini dile getiriyor. "Ne söylesek inanamayacaksınız, yaşadığımız zorlukları anlatam için yaşamam gerekiyor" diyen Dağlı, yaşadıkları sıkıntıları anlatmaya başlıyor: "Kızılcahamam'a ilkbaharda geldik. Sekiz aydır buradayız. Çadırda yaşıyoruz, ev ortamı yok. Çadırlarda soba kurduk ama geceleri çok soğuk olduğu için üşüyoruz. Temel ihtiyaçlarımızı karşılayamıyoruz. Sağlık sorunları yaşıyoruz. Çocuklar, toz ve dumandan etkilendikleri için bronşit oluyor."

Mangal kömürünün üretim aşamasında, gecelerini gündüzlerine katarak çalıştıklarına dikkat çeken Dağlı, şöyle devam ediyor:

"Öncelikle ormana gideriz. Ormandaki kuru ve işe yaramayan meşe ağaçlarını keseriz, traktöre yükleriz. Daha sonra getirdiğimiz meşe ağaçlarını ocaklara çatarız. Ocaklara çatığımız meşe ağaçlarının üstünü kuru yapraklar ile kapatırız. Kuru yapraklarla kapladığımız ocağın üstünü toprakla örteriz. Meşe ağaçlarını çatarken ortasında bırakılan boşluktan ateşi salarız. İşin zor kısmı

bundan sonra başlar. Gece gündüz ocak başında 24 saat nöbet tutarız. Çünkü yanan ocak delindiği zaman yanar kül olur. İki ayda meydana getirdiğimiz emeğimiz boşa gider. Yanan ocak söndükten sonra odun kömürlerini ayıklayıp çuvallara doldururuz."

Dağlı, "Arazinin ve ağacın yapısına göre üretim farklılaşıyor. Gür ve sık meşe ağaçlarının bulunduğu arazilerde üretim artar" diyor. Beklentilerini karşılamasa da emeklerinin karşılığını aldıklarını söyleyen Dağlı, Mardin'de iş olanakları olmadığı için Kızılcahamam'a geldiklerini ifade ediyor.

"Yükün en ağır kısmı kadınların sırtında"

Ocakların yanından ayrılıp çadırlara doğru yol alıyoruz. Mavi ve beyaz çadırların olduğu alanda doğal yaşama dair izlere rastlıyoruz. Aileler, birbirlerine yakın mesafede kurulan çadırlarda güvende olduklarını hissediyor olsa gerek. Çadır aralarında gezinen tavuklar ve uçan güvercinler dikkatimizi çekiyor. Ailelerin taş ve toprağı kullanarak yaptıkları tandır, pişirilecek ekmeğin için yanıyor. Yıkılmış kıyafetler, ağaç aralarına gerilen iplere asılarak kurutuluyor.

Bir çadırın kapı eşiğinde bekleyen Pakize Alış bizi çadırına davet ediyor. İçeri girdiğimizde yanan sobanın sıcaklığı yüzümüze vuruyor. Sobanın yanında üst üste yığılmış odunlar var. Sobanın üzerindeki su dolu ibrik kaynıyor. Özenle dizilmiş yorgan, yastık ve döşeklerin üstü renkli örtülerle kaplı. Yere serilen mavi çadırın üstünde iki tane halı, bir koltuk, iki yastık ve üst üste dizilmiş minderler var. Üzeri battaniye ile örtülmüş 5-6 yaşlarında bir çocuk sobanın yanında uyuyor.

Kızılcahamam'a Viranşehir'den geldiklerini dile getiren Alış, "Sekiz yıldır mevsimlik ocak işçiliği yapıyoruz. Bu dağın başında elektrik ve su olmadığı için zor şartlar altında yaşıyoruz. İhtiyaçlarımızı karşılayamıyoruz. Beş çocuğum olduğu için ocağa çalışmıyorum, çocuklarla ilgileniyorum. Yemek, çamaşır ve temizlik işleri ile uğraşıyorum. Burada hem ocağa hem ev işinde çalışan kadınlar var. Onlar daha çok zorlanıyor. Yü-

kün en ağır kısmı kadınların sırtında. Kışın sıkıntılarımız artıyor. Geceleri çadırın içi soğuk oluyor. Çocuklarımız bronşit oluyor" şeklinde konuşuyor.

Abdülaziz Alış ile karşılaşıyoruz. Alış, bize ormanlık alanı işaret ediyor. Kuru meşe ağaçlarının ve çalıkların bu-

landığı alan ile işlenmemiş alanın farkını gösteriyor. İşlenen alan daha gü, yeşil ve bakımı yapılmış bir bahçeyi andırıyor. İşlenmemiş alanda ise çalıklık ve kuru meşe ağaçları göze çarpıyor. Mevsimlik ocak işçilerinin sadece mangal kömürü üretmekle kalmadıklarına işaret eden Alış, "Ormanların yeşerip daha gü çıkmasını sağlıyoruz. Kuru meşe ağaçlarını keserek bir bakıma ormanların bakımını yapıyoruz. Yeni yetişen filizlere dokunmuyoruz" ifadelerini kullanıyor.

"Ölümçül kazalar yaşanabiliyor"

Mevsimlik ocak işçiliğinde ölümçül kazaların yaşanabileceğini söyleyen Alış, tanık olduğu ve duyduğu iki olayı şöyle anlatıyor:

"Ocak yandıktan sonra dikkatli olmak gerekiyor. Ölümçül kazalar, ocağın üstüne çıkınca ocağın çökmesiyle gerçekleşiyor. Ablam, eşi gece nöbet tuttuğu için eşini kaldırmıyor. Ocağın başında dumanın çıktığını görünce kapıyı açmak için ocağın üstüne çıkıyor. Bastığı yerde oluşan boşluktan ocağın içine düşüyor. Tabi oluşan boşlukta alev topu olduğu için 3. dereceden yandı. Ateşten kendi imkanlarıyla çıktı ve hayatta kaldı. Derisi yandığı için corabını çıkarırken deri soyulmaya başladı. 44 gün boyunca hastanede kaldı, dört defa ameliyat oldu, halen tedavisi sürüyor. Yine Kızılcahamam'a gelen ailelerin hepsi bilir. Kahramanmaraşlı bir ailenin çocuğu babası gece nöbete kaldığı için "Babamı uyandırmayayım" diyor. Yalnız başına ocağa gidiyor. Ocağın üstüne çıkınca boşluktan içine düşüyor. Ocağın içinde can veriyor. Aile sabah kalkıyor çocuklarını bulamıyor. Ocağa habersiz gittiği için düştüğünü tahmin etmiyorlar. Bir yandan da ocak yanıyor. Bakmasalar bütün emekleri boşa gidecek. Bir saat bile terk edemezler. Aile ne yapacağını bilemiyor. Bir yandan çocuklarını arıyorlar bir yandan ocakla ilgileniyorlar. Bir ay yanan ocak söndükten sonra mangal kömürünü çıkarmaya başlıyorlar. En son kısma gelince çocuklarının kemikleri ile karşılaşıyorlar."

Alış, devletin ithal kömür aldığına dikkat çekiyor. Çıkardıkları odun kömürünü devlete satamadıklarının altını çizen Alış, "Kömürü tüccara satıyoruz. Onun da ihtiyacı varsa alıyor. Kömür elimizde kalıyor. Bu nedenle yıllık kazancımız değişiyor. Memleketimde 1000 liraya iş bulsam gelmem. Bu rezalet çekilebilecek gibi değil. Arabada ocak nöbeti tutuyorum. Kaç aydır yatak yüzü görmedim" diyerek yaşadığı zorluklara rağmen bu işi yapmaya devam ettiğini anlatıyor.